

Reactie van enkele vogelsoorten op veel lawaai

Door Chr. van Orden

Eind februari en begin maart kon schrijver dezes op de vliegbasis Soesterberg o.a. de reactie nagaan van startende straaljagers (Hawker Hunters en Super Sabres) op enkele ter plaatse vrij algemene tot algemene vogelsoorten n.l. *spreeuw*, *kievit*, *veldleeuwerik*, *ekster* en *zwarte kraai*.

Meer lawaai dan dat van startende straaljagers kan men zich nauwelijks voorstellen. Vooral het lawaai geproduceerd door startende Super Sabres is afschuwelijk.

Tussen de startbaan en de rolbanen bevinden zich op de vliegbasis Soesterberg grote oppervlakten grasland bij elkaar circa 70 ha. Op deze graslanden fourageerden begin maart 1960 grote zwermen *kieviten* en *spreeuwen* benevens enkele tientallen *veldleeuweriken* en enige *zwarte kraaien* en *eksters*.

Zodra de straaljagers gingen starten zou men een algehele vlucht van de aanwezige vogels verwachten. De reactie daarentegen was in de meeste gevallen, dat de vogels rustig door fourageerden en hoogstens bij een te dicht passeren van straaljagers opvlogen en even verderop gingen fourageren.

In hoge mate werd de indruk gewekt, dat de oorzaak van dit wégvliegen haar oorzaak vond in een, overigens geringe, vrees voor de aanrollende straaljagers en niet haar oorzaak vond in het lawaai.

Vooral *veldleeuweriken* vertoonden vrijwel geen vrees. Meermalen werd gezien, dat een gierende straaljager onder een zingende *veldleeuwerik* doorstoot, terwijl de vogel door bleef zingen, waarbij men dan uiteraard alleen maar aan

de bewegingen van de *leeuwerik* kon zien, dat hij zong. Overigens is dit verschijnsel op zichzelf niet nieuw. Alfred Hilprecht vermeldt in „Nachtigall und Sprosser“ (Neue Brehm Bücherei), dat *nachtegalen* gedurende de eerste wereldoorlog ook slechts weinig om het lawaai gaven veroorzaakt door machinegeweren en kanonnen en slechts voor een korte pauze ophielden als een stuk geschut met „titanenkraft“ insloeg. *)

Overigens geeft de gehele avifauna binnen en om de vliegbasis Soesterberg zo voor het oog een natuurlijk beeld (voor zover we daarvan in Nederland kunnen spreken). Zo bewijzen de vele waarnemingen van mensen van het Staatsbosbeheer, die aldaar hun werkzaamheden hebben, dat ook de broedvogelstand op de vliegbasis vrij normaal is. Zij schatten het aantal broedparen van de *kievit* bijvoorbeeld op 10 à 15, terwijl boskippen (*fazanten*) en *patrijzen* ook in verscheidene paren aldaar broeden. Ook kleine vogels als *roodborst*, *tijftjaf*, *fitis* en mezensoorten broeden op de basis, terwijl de hazen en konijnenstand goed te noemen is. Van de laatste soort zelfs te goed.

Afgezien van het onvolledige, mag men uit de waarnemingen geenszins concluderen, dat vogels in het algemeen vrij ongevoelig zijn voor lawaai. Er zijn soorten, die een aanpassing als bovengenoemd niet vertonen. Hierbij denk ik b.v. aan soorten, die zeer op rust gesteld zijn als *watersnip*, *tapuit*, *griël* e.d. Opmerkelijk is echter dat bij het verstoren van rust deze veel minder fatale gevolgen heeft als deze van de „mechanische“ kant (auto's, treinen, vliegtuigen) komt, dan van de menselijke kant.

Al met al is het gelukkig, dat er verscheidene vogelsoorten zijn, die zich aan de menselijke cultuur weten aan te passen en hier wel bij varen.

Aan de andere kant krijgt men toch ook een gevoel van onbehagen, als men vieze *houtduiven* onder de kap van bijvoorbeeld het Utrechtse station ziet nestelen en rustig onder stilstaande treinstellen ziet lopen. Veel natuur zal er in deze dieren niet meer zitten.

*) Op 10 mei 1940 constateerde ik in de Peel-Raamstelling eveneens, dat een *nachtegaal* rustig doorzong, ondanks het lawaai van geweer- en mitrailleurvuur. Boven de drukbezochte parkeerplaats van een, ik meen in 1938 te Heemstede gehouden bloementoonstelling zat ook voortdurend een *nachtegaal* te zingen. — Zws.

Bosruiters worden in Zweden gemerkt

De ornithologische vereniging te Uppsala, Zweden, is van plan gegevens te verzamelen over de trek van de *bosruiter*. Van juli tot september 1960 worden alle *bosruiters*, die op het ringstation te Ledskär, Uppland, Zweden (60° 30' N; 17° 45' O.) worden gevangen, behalve met een genummerde Zweedse aluminium ring ook met een gekleurde ring gemerkt. De gekleurde ringen zullen boven het loopbeen worden aangelegd.

Men hoopt hierdoor een beter inzicht te verkrijgen in de trek van de *bosruiter*. Het wordt daarom zeer op prijs gesteld, indien waarnemers gedurende de trek speciale aandacht schenken aan *bosruiters* met gekleurde ringen. Men wordt verzocht de kleur en de plaats van de ring te noteren.

Alle inlichtingen over het terreintype, samenstelling van eventuele troepen, periode van verblijf e.d. zullen gaarne worden ontvangen. Dit onderzoek zal het volgende jaar worden voortgezet, misschien ook bij andere soorten. Gegevens worden gaarne ingewacht door Fil. kand. Karl Fredga, Börjegatan 3 A, Uppsala, Zweden.

Enige grote trappen in Friesland waargenomen

Na de publicatie van een waarneming van een *grote trap* op 17 april onder Lichtaard door de heren Haarsma en Vogel uit Minnertsga, kwamen nog enige berichten binnen, aldus de heer G. Bosch in het Fries Dagblad van 13 mei. De heer L. Kooistra uit Raard zag hem 19 april in dezelfde buurt, de heer S. Wijnsma uit Bergum 18 april aldaar. De soms uitvoerige bijzonderheden omtrent de houding en de gedragingen, karakteristiek voor deze soort, gaven een redelijke zekerheid. Het lijkt er dus op, dat nog enkele trappen onze streken bezocht hebben, aldus Bosch.

Kikker ving een zwaluw

Een zeldzaam drama in de dierenwereld heeft zich bij en in de vijver voor het tehuis voor bejaarden te Tzummarum afgespeeld, zo meldt de Alkmaars Courant van 14 mei op gezag van zijn correspondent in genoemde plaats.

Daar zagen enkele ooggetuigen, dat een kikker een zwaluw ving. Er zat op de lemen wal van de vijver een jonge zwaluw. Plotseling sprong een grote groene kikvors de vogel op het lijf, greep de zwaluw bij de keel en verdween daarna met zijn slachtoffer het water in. De zwaluw, die half onder water werd getrokken, spartelde wanhopig om aan de greep van zijn belager te ontkomen.

Toen een medelijdende hand het vogeltje uit het water trok, bleek het met de kop en het voorlichaam half in de bek van de kikker te zitten. De zwaluw was al dood, toen hij werd bevrijd. De kikker overleefde zijn schrokkingheid, ontsnapte en dook onder.

Eierrovende wilde eend

Op 15 mei j.l. bevond ik mij in een roeiboot in de Middelvliet nabij Vlaardingen, toen ik uit een drassig weiland een *wilde eendenwoerd* naar het water zag vliegen en neerstrijken. Toen ik tot op ongeveer 30 meter genaderd was, vloog de vogel terug naar het weiland, doch liet een ei achter (dat ik reeds in zijn snavel had gezien). Het was een stukgepikt eende-ei, met een rest donkergekleurde dooier.

Terwijl ik de eierdop stond te bekijken, vloog de woerd opnieuw met een ei in de snavel uit het weiland op. Hij streek op 20 meter afstand op het water en maakte snelle slikbewegingen, terwijl hij van mij weg zwom. Toen hij er niet in slaagde het grote ei in te slikken, vloog hij met zijn buit snel weg.

Mijn vraag is, heeft iemand eerder een dergelijk geval van eierroof door *wilde eenden* waargenomen? N. Jonkheid

Steeds meer broedende kuifeendjes in Nederland

Evenals vorig jaar, blijken weer op verscheidene plaatsen in Nederland *kuifeendjes* te broeden. Zo werd het aantal *kuifeendjes*, dat in 1959 in de duinplassen bij Wassenaar broedde door H. van Dongen, blijkens een mondelinge mededeling, op ongeveer twee dozijn geschat.

Op zichzelf is het broeden van *kuifeendjes* in Nederland niet verwonderlijk als we bedenken, dat deze soort in Engeland tot de vrij geregelde broedvogels wordt gerekend. Dit jaar troffen we op 23 juni op het Ketelmeer zes woerdjes aan. In het Vogelmeer van de Kennemerduinen zwommen op 25 juni tenminste twee wijfjes met jongen. D. Woets vond in de Wieringermeer op 28 mei een kuifeendenest met 10 eieren en meldt, dat tenminste twee paartjes aanwezig waren. In 1959 zag hij ter plaatse twee wijfjes met jongen. K. Z.